

ИЗСЛЕДВАНЕ НА СЪВЕТСКИ УЧЕН ЗА ПРЕЗВИТЕР КОЗМА

На 16 януари 1969 г. Научният съвет при Института за литература обсъди труда на н. с. Юрий Константинович Бегунов — к. ф. н. — „Козма Презвитер в славянските литератури“. В работата на разширеното заседание освен членовете на научния съвет взеха участие преподаватели от Софийски държавен университет „Климент Охридски“, от Висшия педагогически институт „Кирил и Методий“ в Търново и научни работници от институтите за български език и за балканистика при БАН. Този интерес към труда се дължи както на неговата проблематика, така и на широките рамки, в които е поставено изследването на прочутата „Беседата“ на Презвитер Козма. Резултат от съвместната работа между Института за литература при БАН и Института за руска литература (сектор древноруска литература) в Ленинград трудът на Ю. К. Бегунов е ново доказателство за плодотворното българо-съветско сътрудничество в областта на науката.

Научният труд на Бегунов бе представен от акад. П. Динев. Той прочете обстойна рецензия, в която проследи проблемите, поставени в изследването и взе отношение по тях, както и по рецензиите на Н. А. Мещерски и М. И. Мулич. В рецензията той заключава: „Трудът на Ю. К. Бегунов върху делото на Козма — както бе вече изтъкнато — има цяла редица научни достойнства. В него са решени важните въпроси за времето и мястото на написване на беседата, за нейните извори, за литературната съдба на беседата в България, Сърбия и Русия — един проблем, който е изследван превъзходно и е осветлен широко, за съотношенията между запазените пълни преписи, компилации, преработките и откритите от беседата; най-сетне подготвено е много добро издание на текстовете. Ю. К. Бегунов е използвал широко и умело комплексния текстологически метод, което му е дало възможност да се справи успешно с поставените задачи. Заслужават да се отбележат не само огромната работа, включена в този труд, но и голямата любов на Ю. К. Бегунов към българската литература и култура.

Смятам, че неговият капитален труд върху беседата на Козма трябва да бъде издаден от Българската академия на науките.“

В обсъждането взеха участие: чл.-кор. Е. Георгиев, проф. Дим. Ангелов, проф. Б. Ангелов, проф. В. Велчев, проф. К. Куев, К. Мечев, Д. Петканова, А. Давидов, Л. Грашева. Всички единодушно подкрепиха високата оценка, дадена в рецензията и подчертаха, че е представен един капитален изследователски труд. В хода на разискванията се доказа, че проучването представлява не само продължение на изследването на М. Г. Попруженко „Козма Пресвитер българският писател X века“ (1936), но притежава редица предимства пред него, които налагат отпечатването му. Преди всичко Ю. К. Бегунов гради изследването си върху значително по-голяма текстологична база (25 преписа и над 20 компилации), които обработва на високо съвременно научно ниво. Това създава възможност паметникът да бъде поставен в широк славянски историко-литературен контекст. В неговия труд значително по-пълна в сравнение с Попруженко е картината на разпространението на „Беседата“ в Русия и Сърбия. Разглеждайки отделните преписи на „Беседата“ не изолирано, а като често от сборниците, в които те се намират, Бегунов разкрива техните литературни и обществени функции. Съветският учен поставя за разглеждане всички въпроси около съчинението на Козма, и възстановява генеалогията му, за да стигне до неговия архитип.

Нашите специалисти по старобългарска литература повдигнаха въпроса за датировката на паметника. В своя труд Бегунов аргументирано обосновава, че Козма е написал съчинението си през 969 г., а проникването му в Русия е станало няколко години по-късно (971 г.). Датирването на „Беседата“ от края на X век бе прието от болшинството специалисти, които направиха редица допълнителни уточнения от исторически, езиков и логичен характер относно точното фиксиране на годините. Потвърдена бе и тезата на Бегунов за източнобългарския произход на „Беседата“. Големите постижения на съветския учен в областта на текстологичния анализ издигат труда на високо научно ниво. Те изискват такова ниво и в неговата литературоведческа част. Общото мнение бе, че Ю. К. Бегунов трябва да се занимае с присъщата си компетентност и задълбоченост по-обстойно с

„Беседата“ и като литературна творба, на което е отделил сравнително по-малко място. Това се налага както от голямата художествена стойност на старобългарския паметник, така и от възможностите на неговия изследовател и от високото равнище на целия труд. Въпросите за личността на Козма като писател, за неговите социални позиции, за жанра и стилната система на творбата трябва да привлекат по-трайно вниманието на Бегунов.

Единодушна бе общата оценка на труда „Козма Презвитер в славянските литератури“

в неговото научно и обществено-историческо значение. Преди всичко той е принос в изучаване на един голям старобългарски писател и неговата известна творба. От друга страна, като доказва разпространението на „Беседата“ в славянските страни, ролята на старобългарския език и литература в славянските литератури, трудът има голямо място в изучаването на славянските литератури през Средновековието. Като дело на съветски учен това изследване е етап в историята на българо-руските и българо-съветските книжовни връзки.

СОММАIRE

Colloque sur l'ancienne littérature bulgare

Dimitri S. Likhatchov (Leningrad) — Les anciennes littératures slaves en tant que système	3
Ivan Slavov — Le sort historique de l'héritage esthétique de Marx	39
Elka Constantinova — Dans le monde des terreurs et des cauchemars (L'oeuvre de Gheorghî Raïtchev après la Première guerre mondiale)	57
Rossitza Dimtcheva — Dobri Tchintoulov et l'évolution des genres dans la littérature bulgare	72
Mikhaïl Vassilev — Le narrateur dans la prose bulgare d'aujourd'hui	90

90 ans de la naissance de St. L. Kostov

Eléna Dimitrova — Stéphane L. Kostov	104
--------------------------------------	-----

A propos du 150-e anniversaire de la naissance de Ivan S. Tourguéniev

Lazar Tzvétkov — Le secret de Tourguéniev	118
---	-----

COMMUNICATIONS ET DOKUMENTS

Géliou Avdjiev — Sur les traces des écrivains bulgares en France	137
--	-----

REVUE

Lioubomir Gheorghiev — Nouvelle étude sur Lioubène Karavélov	152
Dragan Nitchev — „Je connaissais ces hommes“	155
Nicolas J. Nicolov — Les problèmes de la théorie littéraire dans un recueil jubilaire	156

Chronique

* * * Etude d'un spécialiste soviétique sur le prêtre Cosmo	162
---	-----

Адреси — на редакцията: сп. Литературна мисъл, бул. Витоша 39, София Ц., тел. 88-42-89
на администрацията: Издателство на БАН, София 13, кв. Гео Милев, ул. 36, бл. IV
тел. 72-44-11 Абонаменти се внасят във всички пощенски станции или по с-ка №96Т 115 БАН—
Софийски градски клон

Технически редактор Ив. Димитрова

Дадена за набор на 7. I. 1969 г.
Печатни коли 10,25
Формат 71×100/16 Тираж 1700
Отделна книжка 0,75 лв.

Подписана за печат на 14. II. 1969 г.
Издателски коли 12,20
Поръчка № 224
Годишен абонамент 4 лв.

Изд. индекс 3708

Набрана и отпечатана в печатницата на Издателството на БАН